

In ernst: wie had zulks voor eenige jaren kunnen denken? Gereformeerde Predikanten als Straatpredikers! Koren van Gereformeerde jongemannen en jongedames op den kouden Kerstmorgen zingend op straat, zooals o.a. in Amsterdam en Zaandam dit jaar geschiedde! In beide plaatsen zong men de twee Kerstdagen. Koude en duisternis hield hen niet terug. En wat ik van meer dan één hoorde was: „Ik ben er zelf zoo door gezegend." God is bezig groote dingen te doen!

Met Dordrecht sluit ik diemaal mijn overzicht.

Stadszending.

Het voornemen der Geref. Kerk te Dordrecht, om de Stadszending ter hand te nemen, krijgt meer vasten vorm. Een bestuur is benoemd, n.l.: A. Meeldijk, voorz.; N. Roozboom, 2e voorz.; J. Filipse, 1e secretaris; Mej. B. de Jonge, 2e secretaris; en G. Los, penningmeester. De wijken zijn verdeeld en iedere zuster, lid der vereniging, heeft een naamlijst van de Gemeentelieden ontvangen, die in haar wijk wonen, om jaarlijksche bijdragen of giften te gaan insamelen voor dit zendingswerk.

Doet het goed, Dordtsche broeders! Gij hebt een grooten naam in onze gereformeerde wereld hoog te houden.

N. B.

De nieuwe Rformatie in Hongarije. *)

Door Gods goedheid is het mij mogelijk geworden in Holland een rondreis te maken en over de gereformeerde kerken in Hongarije lezingen te houden. Ik kwam hoofdzakelijk met medelidmaten van de gereformeerde kerk in aanraking en men vroeg mij, wat heel natuurlijk was, of de Hongaarsche gereformeerde kerk, wat leer, godsdienst, zedelijke werkzaamheden en organisatie betref, geheel gelijk is aan de gereformeerde kerk in Hongarije. Ik kon deze vragen slechts gedeeltelijk met „ja" beantwoorden. Ik kon zeggen, en kan het ook nu met het voiste recht beweren, dat de gereformeerde predikanten in Hongarije nog altijd verplicht zijn het Woord Gods, zooals het in de Heilige Schrift, Oude en Nieuwe Testament geschreven staat, te verkondigen. In de gereformeerde kerken van Hongarije is in de plaats van de tweede Helvetische belijdenis nog geen nieuwe moderne belijdenis gekomen en ook de Heidelbergse Catechismus wordt nog in vele kerken verklaard.

De godsdienstoefening is in de Hongaarsche gereformeerde kerk eenvoudig, haast te eenvoudig. Uit de Heilige Schrift wordt ons de tekst van de predikatie voorgelezen. Ik merk hierbij op, dat sommige gemeenten toch tot regel gemaakt hebben om, behalve den tekst, een gedeelte uit den Bijbel voor te lezen, en dan wordt in de godsdienstoefening ook niet tweemaal, maar driemaal gezongen en wel met groote voorliefde de Psalmen, die dezelfde melodie hebben als de Psalmen in Holland, maar ook liederen. Wat de organisatie betref, kan

*) Prof. Szabo in Budapest beloofde ons zoo nu en dan een artikel te schrijven over de godsdienstige toestanden in Hongarije. We geven hier plaats aan het eerste artikel.

B. W.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XIV.

13. De Kerkelijke Goederen. (Bijblad van De Vereeniging „Christelijke Stemmen". Amsterdam, H. Höveker. 1869.

Aangedreven door den wensch om de rechtstreeksche tusschenkomst van den Staat bij het beheer der goederen van de Hervormde Kerk te doen ophouden, en te dien aanzien aan die Kerkelijke vrijheid te verzekeren als door andere gezinsheden genoten wordt, doch in aanmerking nemende, dat als maatregel van overgang eenige voorbereidende bepalingen behoorden vastgesteld te worden, had de Regeering bij Koninklijk Besluit van den 9den Februari 1866, voor den tijd van drie jaar, een Algemeen Collegie van Toezicht benoemd. Na verloop van drie jaren zou deze interimaire toestand echter vervallen zijn, ontrok de Regeering zich geheel aan het kerkelijk beheer, en kwam het kerkelijk goed vrij en onbelemmerd terug aan de gemeenten.

Doch in plaats van aan het einde van dien termijn af te treden, bleef het College van Toezicht aan, en vervaardigde het 12 October 1868 een Ontwerp van Besluit, met grondbepalingen voor een toekomstige regeling.

Dit ontwerp was opgesteld door Mr W. B. S. Boeles, lid van het Algemeen Collegie. Van zijn hand is ook de klassieke brochure: Scheiding van Kerk en Staat 1868, waarin hij, behalve de voorloopige organisatie, een breedvoerige inleiding en toelichting geeft. Tevens bespreekt hij daar de bezwaren tegen het Ontwerp ingebracht door den Leidschen Hoogleraar J. H. Stufken in zijn: Iets over het Ontwerp. Deze antwoorde daarop weer in een Brief aan Mr Boeles, 1868.

Van orthodoxe zijde werden tegen het ontwerp bedenkingen ingebracht door den Utrechtschen Hoogleraar Mr B. J. L. baron de Geer van

men met recht beweren, dat in Hongarije, hoewel niet zoo democratisch als in de Gereformeerde kerk in Holland, toch nog altijd de steunpilaren van de kerk de kerkelijke gemeenten en de door de gemeenten gekozen Presbyters zijn. Alle andere machten in de kerken zijn slechts uitloeijsels, tenminste in theorie, van de macht der Presbyters, die de synodale medelidmaten en ook de bisschoppen kiezen. Wanneer de gereformeerde-christelijke waarheden volle autoriteit hadden, ware het leven van de enkelingen in de Hongaarsche kerk doorzuiverd met den zuurdeesem van het Evangelie van de vrije genade en de verlossing door Jezus Christus, dan zou men met recht kunnen zeggen, dat de Hongaarsche kerk een zusterkerk van de gereformeerde kerk was. Helaas, kan men dat nog steeds niet zeggen. Maar de geliefde broeders in de Nederlandsche gereformeerde kerk moeten niet buiten beschouwing laten, dat, juist terwijl het nationale ongeloof in de Hongaarsche kerk insluip, ernstige medelidmaten van deze kerk al tientallen van jaren energieke arbeid verrichten om het Woord Gods en de Gereformeerde christelijke positieve waarheden te doen eerbiedigen.

Ik kan niet op alle uitkomsten wijzen, maar 't zal zeker den lezers van „De Rformatie" interesseren, wanneer ik hun opmerkzaamheid vestig op de groote verbetering van de toestanden in de Theologische Hoogeschool.

Veertig jaar geleden waren bijna alle professoren van de vijf Hongaarsche gereformeerde theologische scholen, of radicaal ongeloovig, of, als ze orthodox waren, was hun orthodoxie zoo levensloos, zoo liefdeloos, dat ze zich noch om het tot zich trekken van studenten, noch om de genade van een persoonlijk God, noch om het zielenheil van de leden der kerk, bekommerden. Nu zijn in Boeda-Pest en Papa beslist geloovige professoren, en ook op de andere theologische inrichtingen is het beter geworden. Een van de vijf theologische hogescholen — namelijk die in Koloravas — staat nu onder Roemeensche heerschappij. Op deze hogeschool heeft eerst Prof. Dr. Keesckemeijer de positieve waarheden verkondigd en de andere professoren zijn meer en meer de waarheid genaderd. Van de theologische professoren in Boeda-Pest oefent Prof. Dr. Sebestyen niet slechts door lezingen, maar ook door een weekblad, zegenrijken invloed uit.

Natuurlijk zijn vele leerlingen van de geloovige professoren al predikant geworden, die niet alleen in hun eigen gemeente werken, maar ook hun collega's, zoover dat noodig is, probeeren te beïnvloeden, zoodat al vele predikanten, die nog ongeloovig waren, toen ze de theologische inrichting verlieten, nu in echt reformatorisch-christelijken geest werken. Er is immers nu een gerechtvaardigde hoop, dat de Hongaarsche gereformeerde kerk vruchtdragend worden kan, zooveel te meer, omdat deze kerk een vrije kerk is en zij het Evangelie nooit officieel verworpen heeft. Wanneer we dus de Hollandsche broeders om ondersteuning gevraagd hebben, vragen we niet om allerlei ongeloovige beschouwingen of een lakse Avondmaalspraktijk of de tuchtelooheid te bevorderen, maar vragen wij

Jutphaas in twee brochures: Het Beheer der Kerkelijke Goederen, en: Ontwerp-Reglement op het Beheer enz.

Maar ook Dr. Kuyper mengde zich in de kwestie. In het Bijblad van De Vereeniging „Christelijke Stemmen", schreef hij een artikel over de Kerkelijke Goederen, gedateerd 10 Januari 1869.

„Geen tijdschrift, dat zich ten taak stelt de publieke meening ten aanzien op kerkelijk gebied te leiden, mag zijn loopbaan in 1869 binnen onze kerk vervolgen, zonder een krachtig woord mede te spreken over het groote vraagstuk, dat voor dit oogenblik elk ander in onze kerk beneerscht, dat der kerkelijke goederen." Zoo begint deze brochure. Na een helder historisch overzicht van den stand der kwestie, komt de schrijver dan op tegen de wijze, waarop het voorstel van het Collegie gedaan is, en tegen het voorstel zelf. De conclusie, waartoe Dr. Kuyper komt is: door het concept te verwerpen, verspelen we niets; door het te aanvaarden, misschien alles.

Voorts was het ook onder leiding van Dr. Kuyper, dat de, op voorstel van den Utrechtschen Kerkerand opgerichte Kerkeradenbond, die bedoelde de houding der kerkeraden tegenover de Doopskwestie te bepalen (zie mijn: De Strijd voor Kerkherstel, blz. 161), maar die ook tot samenwerking van andere belangen diende, op 7 Juli 1869 te Utrecht zijn Algemeene Vergadering van gedelegeerden hield, waar Dr. Kuyper de beradslagingen inleidde met een korte uiteenzetting van den toestand, waarin het vraagstuk der kerkelijke goederen zich op dit oogenblik bevond. Bleek het uit de feiten, dat zeer vele gemeenten, die op zich zelve genomen autonomie van beheer wenschten, zich zwak gevoelden door het ontbreken van elken zedelijke steun en elken onderling hand met andere gemeenten, en daarom de eighden vooralsnog door pressie van hooger hand te zullen bezwijken, vóór alle dingen moest dan het doel dezer vergadering zijn, dien zedelijken steun aan de verstrooide gemeenten te bieden.

Als eerste resolutie werd nu aangenomen de

steun voor den reformatorischen arbeid, die, niet alleen in Boeda-Pest en in vele dorpjes, maar ook in Debreczen, waar men vroeger tientallen van jaren alle echt reformatorisch pogen beslist weerstand geboden had — door vele trouwe zielen verricht wordt.

We zijn er zeker van, dat de genadige God achter dezen reformatorischen arbeid staat. Wanneer dat niet 'tgeval was, dan hadden de oorlog, de revolutie en de Bolschewiki alles weggevoerd.

God wil Hongarije helpen, en omdat de beste werkers in Hongarije uitgeput, verzwakt zijn door allerlei lijden en schrik en droefheid, en op buitengewone moeilijkheden stuiten, moeten de Nederlandsche broeders van de rijk gezegende gereformeerde kerk het als een voorrecht beschouwen aan den reformatorischen arbeid in Hongarije energiek deel te nemen, door in iedere gemeente een sub-comité te vormen, in de kerkelijke vergaderingen voor Hongarije en voor de lijdende Hongaarsche reformatoren te bidden, en voorts niet slechts door gaven in te zamelen, maar ook door het oefenen van allerlei geestelijken invloed, ons te steunen.

Wanneer de Nederlandsche broeders dat doen zullen, in den zin van Gal 6:9-10, dan zullen ze ook „zeggen zonder ophouden oogsten."

Dr A. SZABO.

predikant van de gereformeerde kerk in Boeda-Pest, Horthy ut, 53.

LITERATUUR EN KUNST.

Nog eens: Wijziging van het Kerkgezag.

Op tonen van gelijken duur kan rhythmisch worden gezongen, terwijl omgekeerd bij ver doorgevoerde maatverdeling het „levende" rythme zoek kan wezen. Hieruit volgt, dat bij wijziging van ons kerkgezag, in hoofdzaak gelet wordt op de maatverdeling.

Bij de algemeene opvatting van „rhythmisch zingen" sluit zich het nauw aan de definitie van Hugo Riemann in zijn muzieklexicon, waar hij onder rythme „in engeren zin" verstaat: „de onderscheiding van tonen van verschillende duur in het door tempo en maat bepaalde metrische verloop, een onderscheiding waardoor een oneindige menigte van afzonderlijke effecten tot eenvoudige beginselen wordt herleid."

Of er na eventuele verandering dan nog, of dan eerst, rythme zal zijn in den zang, het rijke rythme dat woorden tot poëzie en tonen tot muziek maakt, zal niet afhangen van die verandering, hoewel deze hierop wel invloed kan hebben.

Waar ik heb getracht aan te toonen, dat de gangbare uitdrukking „rhythmisch zingen" een pleonasme is voor wie rythme in zijn rijke muzikale betekenis kent, zoodat voor hem werkelijk zingen altijd rhythmisch is, terwijl op diezelfde woorden, door wie daarin niet meer voelt dan een verder doorgevoerde of alleen een andere verdeling van

verklaring, dat door het besluit van het Algemeen Collegie van Toezicht, dd. 12 October 1868, het recht der vaderlandsche gemeenten, naar bij Koninklijk Besluit van 9 Februari 1866 overgelaten en mitsdien erkend, werd verkort.

Aan prof. de Geer van Jutphaas werd hulde gebracht voor de energieke wijze, waarop hij dusver reeds en in geschrift en door particuliere correspondentie „de zaak der doleerende gemeenten" had gestemd. Genoemde Hoogleraar werd dan ook mede in het leidend Comité gekozen, terwijl men voorts de aandacht vestigde op den man, dien men in een zoo gewichtige zaak niet voorbij kon noch wilde gaan. Zonder Mr Groen van Prinsterer ontbrak aan dit comité zijn natuurlijk hoofd. Zie het Verslag van de vergadering te Utrecht in het Kerkelijk Weekblad, 1869, nr 4; ook opgenomen in: Stemmen voor Waarheid en Vrede, 1869, blz. 920 vv.

Te Leiden werd het vrij beheer bepleit door Prof. Dr A. Rutgers in zijn brochure: Het Beheer der kerkelijke goederen enz., 1869. Te 's Gravenhage door Groen van Prinsterer in een adres Aan de Stemgerechtigden der Ned. Herv. Gemeente, 1869. Te Sneek ontstond er een strijd over het vrij beheer, waarin ook Dr Kuyper betrokken werd, en in verband waarmee nog een brochure van zijn hand verscheen, die we later zullen bespreken.

In Confidentie, 1873, (blz. 19) kon Dr Kuyper met voldoening constateeren: „Weerstand ik in „de kerkelijke goederen" het algemeen Collegie van Toezicht, bewerdend, dat zijn spel met het Voorloopig Besluit onverdedigbaar was voor het recht: — en kan onrecht, en rechtbank en hof, en wat meer zegt, het Algemeen Collegie zelf door zijn tweede circulaire, hebben al te gader mijn stelling beaamd."

Zie voorts over deze kwestie: Vos, Groen van Prinsterer, II, blz. 321 vv., en Het Keerpunt, blz. 35 vv. Ook de handboeken van Reijma en Knappert.

het n
godru
voorg
Als
I.
II.
III.
Om
gehr
onhes
te zet
V
neel
1.
2e.
bepaa
en toe
voore
Met
het g
thode
we m
van
Pra
proev
in de
ment
ander
ia.
wijze
gigen
Het
tijd be
gogisch
bij ho
Een
Geze
gerust
dwonge
niet zi
lag en
met m
nog m
zelf me
zonder
manier
schen
rhythm
en vas
leven.
Daar
zijn v
den oo
woorde
2e. B
gekoze
breken
echter
spronke
van de
beijing
muzikal
bovenge
lijke w
3e. C
dat een
alle v
psalme
sing is
verzen
deel. P
vers me
te doen
4e. N
oorspro
dat voe
Hoe om
gewoner
woorden
om hist
en op
allang v
oefening
Hierbi
het oof
de oude
consequ
kelijke
ruttig. n
en er g
absoluut
in de k
5e. „E
moet oo
oog wor
verstand
rakter v
het niet
men var
gezongen
ongetwif
tot zinge
sterk is
inhoud
we een, p
lijk in s